

ที่ สศ ๐๐๐๑/ ๖๕๖๓

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
๑๒๐ ม.๓ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๒ และ ๓
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๕

๒๖) สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรม
ประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน”

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ดำเนินการศึกษาและรับฟังความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่
ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ทุกภาคส่วน
เพื่อสังเคราะห์และประมวลข้อมูลสรุปเป็นข้อเสนอแนะ เรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย
เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” อันนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติ
เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาพรวม
ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๕/๒๕๕๕ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่
๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้พิจารณาผลการดำเนินงานของคณะทำงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ในประเด็นดังกล่าว มีมติเห็นชอบให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรม
ประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีสาระสำคัญ
ของความเห็นและข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

๑) รัฐบาลควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมโดยเฉพาะภาครัฐบาล ภาคการเมือง ภาคประชาสังคม
และภาคประชาชนควรร่วมมือและผนึกกำลังกันในการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วม
ของประชาชน เพื่อให้ประชาธิปไตยของไทย เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และแท้จริง เป็นประชาธิปไตย
โดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข มีธรรมาธิปไตย
เป็นรากฐาน

๒) ...

๒) รัฐบาลควรส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการปลูกฝังจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย รับฟังความเห็นของคนอื่น ยึดหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๓) รัฐบาลควรปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยเริ่มต้นที่บ้านตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ครอบครัวจึงมีบทบาทที่สำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยพ่อแม่จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ใช้วิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ไม่เป็นอัตตาธิปไตย ถือตัวเองเป็นใหญ่

๔) รัฐบาลควรส่งเสริมให้การศึกษาจะต้องให้วัตถุประสงค์ประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย รับฟังความเห็นของผู้อื่น ยึดหลัก ๔ ประการ คือ หลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ของประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๕) รัฐบาลควรส่งเสริมศาสนาให้มีบทบาทที่สำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยสถาบันทางศาสนา อาทิ พระภิกษุ และวัด ควรถือเป็นหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา พระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นผู้มีสติรู้ตัว มีปัญญา รู้คิด เป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ ตามพระบรมราชาวาทปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๖) รัฐบาลควรส่งเสริมชุมชนให้มีบทบาทที่สำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย แก่สมาชิกของชุมชน ผู้นำชุมชนจะต้องพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทั้งในด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยปฏิบัติตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย หลักธรรมของศาสนา พระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๗) รัฐบาลควรส่งเสริมสื่อมวลชนให้มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย ยกย่องและส่งเสริมรัฐมนตรี นักการเมืองที่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณที่เป็นประชาธิปไตย ป้องกันไม่ให้ให้นักการเมืองที่ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีอำนาจทำความเดือดร้อนแก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

๘) รัฐบาลควรส่งเสริมนักการเมืองให้มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยและวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยระลึกอยู่เสมอว่าประชาชนเป็นเจ้าของอธิปไตย การปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน การดำเนินการทุกอย่างเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปฏิบัติตามจริยธรรมของนักการเมืองที่พึงประสงค์ มีการกระทำและคำพูดที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ประชาชนควรจะติดตามพฤติกรรมของนักการเมืองว่ามีวัฒนธรรมประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด เป็นนักการเมืองที่มีจริยธรรมทางการเมืองและพึงประสงค์มากน้อยเพียงใด

๙) รัฐบาลควรส่งเสริมรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย นักการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ข้าราชการที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนที่เป็นประชาธิปไตย เห็นแก่ประโยชน์สุขของประชาชน ความเจริญ มั่นคงอย่างยั่งยืนและบูรณาการของประเทศชาติเป็นสำคัญ เหนือกว่าประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง

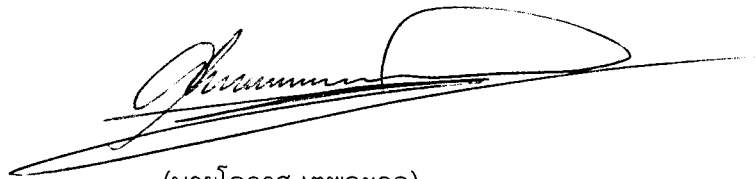
๑๐) รัฐบาลควรส่งเสริมการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม อย่างจริงจัง โดยส่งเสริมสนับสนุน ให้ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกตั้งด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล ไม่เลือกเพราะเห็นแก่อำมิสินจ้างหรือการเป็น พรรคพวก จะต้องเลือกคนที่ดี เช่น คนที่คิดดี ทำดี พูดดี คนที่ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีจิตอาสาหรือ จิตสาธารณะ เป็นผู้แทนเพื่อปกครองบ้านเมือง ไม่ควรเลือกคนไม่ดี คนที่จะเข้ามาแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ให้มีอำนาจทำความเดือดร้อนและเสียหายแก่สังคมและชาติบ้านเมือง ตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑๑) รัฐบาลควรส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และวัฒนธรรมประชาธิปไตยเพื่อนำประเทศไทยพ้นจากภาวะวิกฤติต่างๆ หากรัฐบาล นักการเมือง ข้าราชการ ประชาชน ไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขาดอุดมการณ์และวัฒนธรรมประชาธิปไตย วิกฤติที่เรากำลังประสบอยู่นี้จะนำเราไปสู่ความวินาศ

(รายละเอียดความเห็นและข้อเสนอแนะปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบ ในโอกาสแรกด้วย จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโอกาส เทพละกุล)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐ - ๒๑๔๑ - ๓๒๑๐

โทรสาร ๐ - ๒๑๔๓ - ๙๗๑๔ - ๑๕

ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน”

๑. หลักการและเหตุผล

คำว่า “ประชาธิปไตย” มีความหมาย ๓ นัย อันประกอบด้วย ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ ประชาธิปไตยในฐานะระบบการเมือง และประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรม โดยความหมายแต่ละความหมายมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ หมายถึง การมีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย (Democratic Mind) เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยินยอมในสิ่งที่ถูกต้อง มีจิตใจที่เป็นธรรม นิยมการประนีประนอมและสันติวิธี รักเสรีภาพและความเสมอภาค กล้ารับผิดชอบ ถือประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ

๑.๒ ประชาธิปไตยในฐานะระบบการเมือง (Political System) หมายถึง การปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democratic Political System) ซึ่งถือว่าอำนาจของประชาธิปไตยมาจากประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ การปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

๑.๓ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรม (Culture) หมายถึง วิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย (Democratic Way of Life) คือ การปฏิบัติประชาธิปไตย เช่น การเป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาแต่ใจตัว ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ใช้สิทธิอย่างถูกต้องและปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม การเป็นประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมจะต้องมีการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หรือหมู่บ้าน ต้องปฏิบัติประชาธิปไตยในครอบครัว ในโรงเรียน ในชุมชน หรือหมู่บ้าน

ประชาชนส่วนมากมักจะมองประชาธิปไตยในทัศนะทางการเมืองซึ่งยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ เพราะประชาธิปไตยมีความหมายมากกว่านั้น คือ ยังเป็นอุดมการณ์และเป็นวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต ก่อนนี้ประชาธิปไตยเป็นประชาธิปไตยที่มอบให้ผู้แทนที่เราเลือกไปทำหน้าที่แทนเรา ที่เรียกว่า Representative democracy แต่ในปัจจุบันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เรียกว่า Participatory Democracy ซึ่งถือเป็นการเมืองภาคประชาชน ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นเครื่องชี้วัดที่สำคัญของการมีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเห็นสมควรศึกษาวิเคราะห์ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรม คือ ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสนอสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒. การดำเนินงาน

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้จัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” ในวันศุกร์ที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุม ๑

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

การสัมมนาประกอบด้วยการอภิปรายเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” โดย ศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร.ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ อธิบดีรองนายกรัฐมนตรี ดร.วิชัย ตันศิริ อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายสมพร เทพสิทธา ประธานคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และนางปริศนา พงษ์ทัตศิริกุล อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยมี พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา สมาชิกคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยังได้ศึกษาหนังสือ เอกสาร รายงาน และบทความของหน่วยราชการและผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น รายงานของกระทรวงวัฒนธรรม หนังสือเรื่อง “ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ” โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) หนังสือเรื่อง “วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย” โดย ดร.วิชัย ตันศิริ เอกสารเรื่อง “แม่บทการเมืองไทย” โดยรองศาสตราจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร เอกสารเรื่อง “การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในสังคมไทย” โดยนายธีระ สลักเพชร อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เอกสารเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองและการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย” โดยศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ราชบัณฑิต เอกสารเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย” โดยนายสมพร เทพสิทธา ประธานสภาอุทวิทิกสมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้นำผลของการสัมมนา และผลจากการศึกษาหนังสือ เอกสาร รายงาน และบทความของหน่วยราชการและผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์และจัดทำเป็นความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” เพื่อเสนอต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๓.สาระสำคัญของเรื่องและข้อวิเคราะห์

จากผลการศึกษา วิเคราะห์ผลการสัมมนา จากเอกสารของผู้ทรงคุณวุฒิ สาระสำคัญของการศึกษา วิเคราะห์เรื่อง การส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพื่อสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

๓.๑ การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

คณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ปรากฏว่าคณะราษฎรได้นำอำนาจของพระมหากษัตริย์มาใช้ในการปกครองประเทศ แต่ไม่ได้นำศัพทราชาธรรม ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงใช้ในการบริหารประเทศมาด้วย การบริหารประเทศจึงไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสละราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ และทรงมีพระราชหัตถเลขาในการสละราชสมบัติมีข้อความดังนี้

“ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะรัฐบาลและพวกพ้อง ใช้วิธีการปกครองซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของเสรีภาพในตัวบุคคลและหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจและยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะยินยอมให้ผู้ใด คณะใด ใช้วิธีการปกครองอย่างนั้นในนามของข้าพเจ้าต่อไปได้ ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะละละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร”

๓.๒ หลัก ๖ ประการของคณะราษฎร

คณะราษฎรได้ประกาศหลัก ๖ ประการ ในการบริหารประเทศ ดังนี้

๑) หลักเอกราช จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลายของประเทศให้มั่นคง

๒) หลักความปลอดภัย จะรักษาความปลอดภัยในประเทศให้มาก

๓) หลักเศรษฐกิจ จะต้องบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก

๔) หลักเสมอภาค จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน

๕) หลักเสรีภาพ จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ

๖) หลักการศึกษา จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ท่านพุทธทาสภิกขุ หรือพระธรรมโกศาจารย์ แห่งสวนโมกขพลาราม พระเถระผู้เป็นที่เคารพอย่างสูงของพุทธศาสนิกชน ได้กล่าวว่า หลัก ๖ ประการของคณะราษฎรไม่มีหลักศาสนา จึงทำให้ประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์ และทำให้การศึกษาของไทยเป็นเสมือนสุนัขหางด้วน

๓.๓ ศาสนากับการเมือง และประชาธิปไตย

หลายคนมีความเห็นว่า ศาสนาหรือธรรมะกับการเมืองจะต้องแยกจากกัน เพราะศาสนาหรือธรรมะเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องของความสะอาดบริสุทธิ์ ส่วนการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจ การแย่งชิงอำนาจ เป็นเรื่องของกิเลส เป็นเรื่องสกปรก ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวเป็นความเข้าใจที่ผิด ความจริงศาสนาหรือธรรมะกับการเมือง และประชาธิปไตย ตามคำกล่าวของมหาตมะคานธี อาจารย์พุทธทาสภิกขุ และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ดังนี้

มหาตมะ คานธี รัฐบาลของอินเดียและมหาบุรุษของโลก ได้กล่าวว่า “การเมืองที่ปราศจากหลักธรรมทางศาสนา เป็นเรื่องของความสกปรกโสภณที่ควรจะละทิ้งเป็นอย่างยิ่ง”

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวว่า “ธรรมะกับการเมือง เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ แยกกันเมื่อไรการเมืองกลายเป็นเรื่องทำลายโลกขึ้นมาทันที”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) นักปราชญ์ของพุทธศาสนา ผู้ได้รับการยกย่องจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ได้เขียนหนังสือที่ชื่อว่า “ถ้าธรรมาธิปไตยไม่มา ก็หาประชาธิปไตยไม่เจอ”

๓.๔ คำอธิบายเรื่อง “ธรรมาธิปไตย”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ” อธิบายความหมายของธรรมาธิปไตย มีข้อความดังนี้

๑) ธรรมาธิปไตย ไม่ใช่ระบบการปกครอง แต่เป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมในระบบการปกครอง หนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายคำว่า “ธรรมาธิปไตย” ว่าธรรมเป็นใหญ่ ถือหลักการความจริง ความถูกต้อง ความดีงามและเหตุผลเป็นใหญ่ ทำการด้วยปัญญา โดยเคารพหลักการ กฎระเบียบ กติกา มุ่งเพื่อความดีงาม ความจริง ความชอบธรรมเป็นประธาน

๒) ในเรื่องการปกครองคำที่สำคัญที่สุดคือ “อำนาจตัดสินใจ” อำนาจการตัดสินใจเป็นหัวใจของระบบการปกครองนั้น ใครมีอำนาจตัดสินใจสูงสุด นั่นคือตัวกำหนดระบบการปกครองนั้น ถ้าเป็นระบบเผด็จการ ก็คือบุคคลคนเดียวที่เรียกว่าผู้เผด็จการ หรือผู้นำมีอำนาจในการตัดสินใจ ถ้าเป็นคณาธิปไตย ก็คือหมู่คณะหรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ถ้าเป็นประชาธิปไตย ก็คือประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจ หรือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจตัดสินใจ

๓) เมื่ออำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ประชาชน ก็ต้องให้ประชาชนตัดสินใจอย่างถูกต้องตามธรรมาธิปไตย จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจต้องมีการตัดสินใจโดยมีเจตนาที่เป็นธรรม ตรงนี้แหละคือธรรมาธิปไตย

๔) ไม่ว่าจะการปกครองระบบไหนก็ตาม จะเป็นอิตาลีประชาธิปไตย หรือโลกาธิปไตย หรือธรรมาธิปไตย ได้ทั้งนั้น แล้วแต่เกณฑ์ในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ถ้าตัดสินใจโดยเอาตัวเองเป็นใหญ่ คำนึงถึงประโยชน์ตนเป็นใหญ่ ก็เป็นอิตาลีประชาธิปไตย ถ้าตัดสินใจตามกระแสความเห็นของสังคมและประชาชนก็เป็นโลกาธิปไตย แต่ถ้าตัดสินใจโดยถือความถูกต้องเป็นใหญ่ ก็เป็นธรรมาธิปไตย

๕) คนจะตัดสินใจด้วยธรรมาธิปไตย จะต้องมีการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตั้งแต่รู้ข้อมูล รู้ความจริง ความถูกต้องในเรื่องนั้นๆ

๖) ทุกคนต้องเป็นธรรมาธิปไตยที่จะตัดสินใจเลือกเอาธรรมะเหมือนกัน แต่ธรรมะของลูก ธรรมะของพ่อแม่ ธรรมะของนักเรียน ธรรมะของครู ธรรมะของกษัตริย์ ธรรมะของนักธุรกิจ ธรรมะของข้าราชการ ธรรมะของผู้เลือกตั้ง ธรรมะของนักการเมือง ธรรมะของผู้บริหารประเทศ ธรรมะสำหรับแต่ละคน สำหรับแต่ละหมู่ชุมชน อาจไม่เหมือนกันหรือไม่เท่ากัน ผู้ใดมาบริหารประเทศจะต้องเลือกธรรมะของผู้บริหารประเทศ คือต้องทำเพื่อประโยชน์ของประชาชน ต้องทำประโยชน์แก่บ้านเมือง แม้แต่ประโยชน์ส่วนตนย่อมเสียสละได้ ผู้ปกครองประเทศที่เคยเป็นนักธุรกิจถ้าเขาละเลยธรรมะของผู้ปกครองประเทศ ยิ่งถือหลักการของนักธุรกิจก็ผิดธรรมะของผู้ปกครอง

๗) ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองอย่างแท้จริง โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถ้าประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ก็ไม่เป็นธรรมาธิปไตย เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนจะต้องตัดสินใจด้วยธรรมาธิปไตย คือด้วยธรรมะหรือความถูกต้องเป็นใหญ่ หากประชาชนยังตัดสินใจถืออิตาลีประชาธิปไตย

คือถือประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ ถือโลกาธิปไตยเป็นใหญ่ ทำตามกระแสหรือผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสูง ก็จะทำให้เกิดประชาธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์และยั่งยืน อาจจะไปสู่วิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้

๘) ในการตัดสินใจ ถ้าเราไม่ให้ความรู้ ไม่พัฒนามนุษย์ คนไม่มีความรู้ ไม่มีปัญญาอ่อนแอ คลอนแคลน โอนอ่อนไปตามกระแส ถูกชักจูงหรือแม้แต่ถูกหลอกได้ง่าย หรือไม่ก็เฝ้าไปตามพวกหรือแม้กระทั่งตามเสียงเล่าลือ กลายเป็นโลกาธิปไตย ถ้าไม่เช่นนั้นก็เอาผลประโยชน์ของตัวเองเป็นใหญ่ ถือสิทธิของตัวเองหรืออยู่แต่ที่ตัวจนกลายเป็นอัตตาธิปไตย การตัดสินใจของคนที่ขาดการศึกษา จึงมักอยู่กับอัตตาธิปไตยและโลกาธิปไตย

๙) ถ้าคนมีการศึกษาที่ถูกต้องหรือการศึกษาที่แท้แล้ว ก็จะเป็นคนมีคุณภาพ คือ มีทั้งปัญญาและมีทั้งด้านเจตนา มีปัญญาดี คือรู้เข้าใจเท่าทันข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ รู้จักคิด มีเหตุผล วิจารณ์ญาณแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นความจริง ถูกต้องดีงามเป็นประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น มีเจตนาดี คือ คิดสุจริต ตั้งใจดี มุ่งพูด และทำการในทางที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลสร้างสรรค์เริ่มแต่หมายมั่นทำหน้าที่ของตนให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ถ้าคนเป็นผู้พัฒนาแล้วในด้านการศึกษา มีทั้งปัญญาดีและเจตนาที่ดี ก็มั่นใจได้ว่าเขาจะใช้อำนาจตัดสินใจที่เขามีในระบบประชาธิปไตย ด้วยการตัดสินใจที่เป็นธรรมาธิปไตย ถ้ามีพลเมืองที่ขาดๆ พร่องๆ ทางปัญญาบ้าง ทางเจตนาบ้าง ประชาธิปไตยก็ขาดๆ พร่องๆ ไม่มีหลักประกัน แล้วก็คงเวียนว่ายในวัฏสงสารอย่างที่เป็นอยู่นี้ สรุปว่าถ้าเจตนาดีแล้วมีปัญญาดีด้วยก็ตัดสินใจได้ผลดี ถ้ามีปัญญาแต่เจตนาไม่ดี ก็เอาปัญญาไปใช้หาประโยชน์ให้แก่ตัว และทำร้ายผู้อื่น ถ้าเจตนาดีแต่ปัญญาไม่ดีก็จะตัดสินใจผิดพลาดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์แล้วก็ไปไม่รอด ฉะนั้นจะต้องพัฒนาคุณภาพประชาชน เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจตัดสินใจทำการตัดสินใจด้วยธรรมาธิปไตย ด้วยปัญญาที่สมบูรณ์ โดยมีเจตนาที่เป็นธรรม

๓.๕ องค์ประกอบของประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน

องค์ประกอบของประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน มีดังนี้

- ๑) รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย
- ๒) รัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย
- ๓) มีรัฐสภาที่เป็นประชาธิปไตย
- ๔) มีระบบการตรวจสอบ และการถ่วงดุลอำนาจ
- ๕) มีการเลือกตั้งบริสุทธิ์และเที่ยงธรรม
- ๖) สื่อมวลชนมีสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าว
- ๗) ประชาชนมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีวัฒนธรรม

หากพิจารณาองค์ประกอบของประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืนเป็นดัชนีชี้วัด เป็นความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน ประเทศไทยก็ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน หากจะให้คะแนนประเทศไทยคงได้ไม่ถึง ๕ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน

๓.๖ การเลือกตั้งกับประชาธิปไตย

หลายคนมีความเห็นว่า การเลือกตั้งเป็นหัวใจของประชาธิปไตย ประเทศใดไม่มีการเลือกตั้ง ประเทศนั้นก็ไม่มีประชาธิปไตย ความเห็นนี้ยังไม่ถูกต้อง เพราะประเทศที่เป็นคอมมิวนิสต์ ประเทศที่ปกครองโดยระบอบเผด็จการ ก็มีการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน ดังนั้นเครื่องชี้วัดของการเป็นประชาธิปไตย จึงไม่ใช่อยู่ที่ การเลือกตั้งเท่านั้น แต่อยู่ที่การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม ก่อนนี้กระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมาย ให้เป็นผู้จัดการเลือกตั้ง ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้มอบให้องค์กรอิสระ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง รับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้ง ทั้งการเลือกตั้งในระดับชาติและในระดับ ท้องถิ่น แม้ประเทศไทยจะมีองค์กรอิสระ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง รับผิดชอบในการเลือกตั้ง เราก็กัง ไม่อาจกล่าวได้ว่าการเลือกตั้งของเราเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม การซื้อสิทธิ์โดยนักการเมือง และการขายเสียงโดยประชาชน ถือว่าเป็นการผิดกฎหมาย เป็นการทำให้การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์และไม่เป็นธรรม นักการเมืองที่มีเงินมากย่อมได้เปรียบนักการเมืองที่มีเงินน้อย การซื้อสิทธิ์และการขายเสียงกลายเป็นประเพณี ที่ปฏิบัติกันเป็นธรรมดา ถึงกับมีคำกล่าวที่ว่า “เงินไม่มา กาไม่เป็น” ผู้ได้รับการเลือกตั้งหลายคนต้องจ่ายเงิน ในการหาเสียง ในการจ้างหิ้วคะแนนเป็นเงินจำนวนมาก เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

๓.๗ การส่งเสริมคนดีให้ปกครองบ้านเมือง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการส่งเสริมคนดี ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ มีข้อความดังนี้

“..ในบ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อยจึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้..”

การส่งเสริมคนดีให้มีอำนาจและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ จึงมีความสำคัญยิ่ง เหตุที่สังคม ของเราต้องประสบความวุ่นวายเดือดร้อน มีปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น มีการแตกแยกและ แยกความสามัคคีอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ประเทศชาติต้องประสบภาวะวิกฤติในหลายด้าน ทั้งในภาวะวิกฤติ ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางการเมืองและการปกครอง เหตุที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง เพราะคนไทยส่วนใหญ่ ไม่ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท ไม่ส่งเสริมคนดีให้มีอำนาจได้ปกครองบ้านเมือง ไม่ป้องกันคนไม่ดีให้มีอำนาจ ทำความเดือดร้อนวุ่นวายให้แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

ในการเลือกตั้ง ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งสำคัญๆ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้มีสิทธิลงคะแนนไม่ได้เลือกคนที่มีความรู้ความสามารถมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมเป็นผู้แทนของตน แต่กลับเลือกผู้ไม่มีความรู้ ความสามารถ ขาดศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมเป็นผู้แทนเพราะได้รับเงิน บุคคลเหล่านี้มักจะอ้างว่ารักในหลวง แต่ความจริงบุคคลเหล่านี้รักในหลวง ที่อยู่ในธนบัตร ไม่ได้รักในหลวงซึ่งเป็นองค์พระประมุขของชาติ ผู้ทรงอยู่ในจิตใจของประชาชน จึงเป็นผู้ปฏิบัติ ตนขัดแย้งกับพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงแนะนำให้เลือกคนดีไปปกครองบ้านเมือง เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ชาติคนดีเป็นผู้ปกครองบ้านเมือง ทำให้คนไม่ดีเป็นจำนวนมากปกครอง

บ้านเมือง ทำให้บ้านเมืองของเราุ่นวายปั่นป่วน ขาดความสงบสุข ขาดความเจริญมั่นคงอย่างยั่งยืน ทั้งในด้าน การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เช่นที่ปรากฏในขณะนี้

๓.๘ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในมาตรา ๘๗ มีบทบัญญัติดังนี้

“รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน พัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ การใช้ อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบ องค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

(๔) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้ง กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุน การดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบ ให้สามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

(๕) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ได้ใช้สิทธิ เลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ปรากฏว่าในปัจจุบันประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ยังไม่มีกฎหมายส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓.๙ การกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน

หลักการกระจายอำนาจให้ประชาชน เป็นหลักการประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนา ประชาธิปไตยไปสู่ประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ (๓) มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อความดังนี้

“กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่น ได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้ง โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ ในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”

ปรากฏว่ารัฐบาลและหน่วยราชการในส่วนกลางยังหวงอำนาจ ไม่กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น อย่างจริงจัง ไม่ส่งเสริมองค์กรส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ได้ประสิทธิผล มีความโปร่งใส ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน และหาผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้เสียหายต่อประโยชน์ส่วนรวม ปรากฏว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการเลือกด้วยการลงทุนด้วยเงินเป็นจำนวนมาก เมื่อได้รับตำแหน่งจึงหาทางทุจริตเพื่อถอนทุนคืน โครงการหลายโครงการไม่โปร่งใส มีการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง โครงการส่วนมากมักจะเป็นโครงการก่อสร้าง โครงการจัดซื้อจัดจ้าง โครงการที่ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การพัฒนาเยาวชน มักได้รับความสนใจน้อย การด้อยประสิทธิภาพและการขาดประสิทธิผลของผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นที่ขาดวัฒนธรรมประชาธิปไตย เป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน

๓.๑๐ หลักการทำงานตามพระบรมราโชวาท ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทหลักการทำงานโดยเฉพาะการทำงานเพื่อส่วนรวม มีสาระสำคัญว่า ผู้ทำงานจะต้องคิดให้ถูก ทำให้ถูก โดยจะต้องยึดหลัก ๔ ประการ คือ ๑) หลักการ ๒) หลักวิชา ๓) หลักเหตุผล และ ๔) หลักธรรม หลักการทำงาน ๔ ประการ ตามพระบรมราโชวาท สอดคล้องกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย ปรากฏว่ารัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชน และประชาชน ไม่ได้ยึดหลัก ๔ ประการ การคิดและการกระทำขาดหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม มักจะใช้ “หลักกู” คือ ความคิดเห็นของตน ความต้องการของตนเป็นใหญ่ ทั้งที่ผิดหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาธิปไตยของเราต้องประสบปัญหาทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาการปฏิวัติรัฐประหารถึง ๑๒ ครั้ง มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญถึง ๑๘ ครั้ง

๓.๑๑ การปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญ

แม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญก็ฉบับ ก็จะไม่ทำให้ประเทศไทยมีประชาธิปไตยที่แท้จริงและสมบูรณ์ หากไม่สามารถปลุกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตย และวัฒนธรรมประชาธิปไตยลงในจิตใจของรัฐมนตรี นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชน การปลุกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตย และวัฒนธรรมประชาธิปไตยจะต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก ครอบครัวมีบทบาทที่สำคัญในการปลุกฝังอุดมการณ์และวัฒนธรรมประชาธิปไตย พ่อแม่จึงต้องทำตนเป็นตัวอย่างและแบบฉบับที่ดี โดยมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีวิถีชีวิตตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย

การศึกษาจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปลุกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตย และวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา กระทั่งวงศานุวงศ์ที่พลเมือง กลับคืนมา เพื่อสอนและอบรมให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา มีจิตใจประชาธิปไตย มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก

ศาสนา มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย ผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ จะยึดมั่นคำสอนของศาสนาเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้คิดผิด พุทธิผิด ทำผิด จะเป็นผู้มีสติรู้ตัว มีปัญญา รู้คิด จะเป็นผู้ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม

ชุมชนมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย เพราะชุมชนเป็นที่รวมของสถาบันหลักคือ บ้าน ได้แก่ ครอบครัว วัด ได้แก่ ศาสนา โรงเรียน ได้แก่ สถานศึกษา ผู้นำชุมชนจะต้องบริหารชุมชนตามหลักธรรมของศาสนา และตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งในด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ เป็นชุมชนแห่งคุณธรรม ปลอดภัยอบายมุข เช่น การพนัน และยาเสพติดเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๑๒ ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย

ในเอกสารเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย” ของนายสมพร เทพสิทธา ประธานสภาयวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กล่าวถึงศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย มีข้อความสรุปดังนี้

ศาสนาโดยเฉพาะศาสนาบุคคลและศาสนธรรม มีบทบาทที่สำคัญที่จะพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน การที่การเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่บริสุทธิ์ เป็นเรื่องการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน กลายเป็นการเมืองที่สกปรก เป็นการช่วงชิงอำนาจระหว่างกันโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและคุณธรรม มีการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม มีการคอร์รัปชันทางการเมือง ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการเมือง หมดศรัทธาในนักการเมือง ก็เพราะได้นำศาสนาแยกออกจากการเมือง ไม่ได้นำศาสนาไปเป็นรากฐานของประชาธิปไตยและการพัฒนาประชาธิปไตย นักการเมืองไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของศาสนา เห็นศาสนาเป็นเรื่องคร่ำครึ ล้าสมัย ไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนา ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา กลับมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับคำสอนของศาสนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันทางศาสนาจะต้องเข้ามาช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตย

ในการพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน สถาบันทางศาสนาอาจจะดำเนินการ ดังนี้

๑) เผยแพร่ความสำคัญและความจำเป็นของศาสนาในการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและคุณภาพ ในการพัฒนาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย ในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล และในการพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน

๒) ให้ความรู้และการอบรมสั่งสอนประชาชน ข้าราชการ และนักการเมือง ให้ยึดมั่นในคุณธรรม ๔ ประการ ตามพระบรมราโชวาทและการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา

๓) อบรมสั่งสอนประชาชน ข้าราชการ และนักการเมือง ให้ยึดมั่นในธรรมาธิปไตย การถือธรรมเป็นใหญ่ มีจิตใจและวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย มีการปฏิบัติประชาธิปไตย ใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างถูกต้อง ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง ถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๔) อบรมเยาวชนให้มีจิตใจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยร่วมมือกับบ้านและโรงเรียนให้เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน หรือ บวร.

๕) จัดให้มีการสัมมนาและการถวายเป็นความรู้แก่พระสังฆาธิการ พระภิกษุ ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะ และพระภิกษุที่ศึกษาและสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับบทบาทของศาสนาและพระสงฆ์ ในการส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย

๖) พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการแสดงธรรม ชี้ทางที่ถูกต้องในการปกครองบ้านเมือง ถ้าผู้นำ และนักการเมืองกระทำไม่ถูกต้องและไม่ถูกธรรมในเรื่องใด พระสงฆ์ก็ควรจะออกมาเทศนาตักเตือนผู้นำและนักการเมือง ให้พูดและทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

๓.๑๓ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ในการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคม จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง จริ่งใจ และต่อเนื่อง ภาคส่วนที่สำคัญมีดังนี้

- ๑) ภาครัฐบาล
- ๒) ภาคการเมือง ทั้งการเมืองในระดับชาติและการเมืองระดับท้องถิ่น
- ๓) สถาบันครอบครัว
- ๔) สถาบันศาสนา
- ๕) สถาบันการศึกษา
- ๖) ภาคประชาสังคม
- ๗) ภาคประชาชน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๘) ภาคธุรกิจเอกชน
- ๙) ภาคสื่อมวลชน

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔.๑ รัฐบาลควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมโดยเฉพาะภาครัฐบาล ภาคการเมือง ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนร่วมมือและผนึกกำลังกันในการส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ประชาธิปไตยของไทย เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และแท้จริง เป็นประชาธิปไตยโดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข มีธรรมาธิปไตย เป็นรากฐาน

๔.๒ รัฐบาลควรส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการปลูกฝังจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย รับฟังความเห็นของคนอื่น ยึดหลักการ หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๔.๓ รัฐบาลควรปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยเริ่มต้นที่บ้านตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ครอบครัวจึงมีบทบาทที่สำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยพ่อแม่จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ใช้วิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ไม่เป็นอัตตาธิปไตย ถือตัวเองเป็นใหญ่

๔.๔ รัฐบาลควรส่งเสริมให้การศึกษาจะต้องให้วัตถุประสงค์ประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย รับฟังความเห็นของผู้อื่น ยึดหลัก ๔ ประการ คือ หลักการ

หลักวิชา หลักเหตุผล และหลักธรรม ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์ของประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๔.๕ รัฐบาลควรส่งเสริมศาสนาให้มีบทบาทที่สำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยสถาบันทางศาสนา อาทิ พระภิกษุ และวัด ควรถือเป็นหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นผู้มีสติรู้ตัว มีปัญญารู้คิด เป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ ตามพระบรมราชาบาทปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๖ รัฐบาลควรส่งเสริมชุมชนให้มีบทบาทที่สำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่สมาชิกของชุมชน ผู้นำชุมชนจะต้องพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทั้งในด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยปฏิบัติตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย หลักธรรมของศาสนา พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๗ รัฐบาลควรส่งเสริมสื่อมวลชนให้มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย ยกย่องและส่งเสริมรัฐมนตรี นักการเมืองที่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณที่เป็นประชาธิปไตย ปกป้องกันไม่ให้ให้นักการเมืองที่ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีอำนาจทำความเดือดร้อนแก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

๔.๘ รัฐบาลควรส่งเสริมนักการเมืองให้มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยและวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยระลึกอยู่เสมอว่าประชาชนเป็นเจ้าของอธิปไตย การปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน การดำเนินการทุกอย่างเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติ ปฏิบัติตามจริยธรรมของนักการเมืองที่พึงประสงค์ มีการกระทำและคำพูดที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ไม่ใช่อำนาจในทางที่ผิดและไม่เป็นธรรม ประชาชนควรติดตามพฤติกรรมของนักการเมืองว่ามีวัฒนธรรมประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด เป็นนักการเมืองที่มีจริยธรรมทางการเมืองและพึงประสงค์มากน้อยเพียงใด

๔.๙ รัฐบาลควรส่งเสริมรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย นักการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ข้าราชการที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนที่เป็นประชาธิปไตย เห็นแก่ประโยชน์สุขของประชาชน ความเจริญมั่นคงอย่างยั่งยืนและบูรณาการของประเทศชาติเป็นสำคัญ เหนือกว่าประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง

๔.๑๐ รัฐบาลควรส่งเสริมการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม อย่างจริงจัง โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกตั้งด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล ไม่เลือกเพราะเห็นแก่อำมีสินจ้างหรือการเป็นพรรคพวก จะต้องเลือกคนที่ดี เช่น คนที่คิดดี ทำดี พุทธิ คนที่ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ เป็นผู้แทนเพื่อปกครองบ้านเมือง ไม่ควรเลือกคนไม่ดี คนที่จะเข้ามาแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ให้มีอำนาจทำความเดือดร้อนและเสียหายแก่สังคมและชาติบ้านเมือง ตามพระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๔.๑๑ รัฐบาลควรส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และวัฒนธรรมประชาธิปไตยเพื่อนำประเทศไทยพ้นจากภาวะวิกฤติต่างๆ หากรัฐบาล นักรการเมือง ข้าราชการ ประชาชน ไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขาดอุดมการณ์และวัฒนธรรมประชาธิปไตย วิกฤติที่เรากำลังประสบอยู่นี้จะนำเราไปสู่ความวินาศ
